

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЄВРАЗІЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПРАВНИЧИХ ШКІЛ ТА ПРАВНИКІВ
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)
АКАДЕМІЯ ГУСПОЛ (ЧЕХІЯ)**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Збірник тез

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ДВАДЦЯТЬ ПЕРШІ ОСІННІ ЮРИДИЧНІ
ЧИТАННЯ»**

*присвяченої 30-річчю Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова*

**6 жовтня 2022 року
м. Хмельницький**

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ ЛЕОНІДА
ЮЗЬКОВА

ЄВРАЗІЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПРАВНИЧИХ ШКІЛ
ТА ПРАВНИКІВ

ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)

АКАДЕМІЯ ГУСПОЛ (ЧЕХІЯ)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Збірник тез

Міжнародної науково-практичної конференції
«ДВАДЦЯТЬ ПЕРШІ ОСІННІ ЮРИДИЧНІ
ЧИТАННЯ»

*присвяченої 30-річчю Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова*

м. Хмельницький
6 жовтня 2022 року

УДК 341.231.14

А 43

Рекомендовано до друку вченою радою
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
(протокол № 5 від 26 вересня 2022 року)

А 43 Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. 403 с.

ISBN 978-617-7572-56-4

У збірнику представлені тези доповідей, які були подані на Міжнародну науково-практичну конференцію «Двадцять перші осінні юридичні читання», що відбулась у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова 6 жовтня 2022 року. Розрахований на наукових та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, здобувачів вищої освіти, практичних працівників і широкий читацький загал. Організаційний комітет Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання» не завжди поділяє думку учасників конференції. Основний матеріал доповідей подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи закладів вищої освіти і наукових установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

УДК 341.231.14

© Колектив авторів, 2022 ©
Хмельницький університет управління та
права імені Леоніда Юзькова, 2022

ISBN 978-617-7572-56-4

Гудима-Підвербецька Марія Мирославівна,
кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри приватного права юридичного факультету
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ПРАВОВА ПРИРОДА ПЕРЕДБАЧЕНОЇ СТ. 554 ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ «СОЛІДАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСНОВНОГО БОРЖНИКА І ПОРУЧИТЕЛЯ»

Згідно з положеннями Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) солідарний обов'язок або солідарна вимога виникають у випадках, встановлених договором або законом, зокрема у разі неподільності предмета зобов'язання (ст. 541). Одразу відзначимо, що закон не проводить абсолютно ніяких відмежувань між солідарним обов'язком і солідарною відповідальністю, а навіть більше, з аналізу положень статей присвячених поручці можна припустити взаємозамінність цих термінів. Наявність чітко вираженої захисної для інтересів кредитора спрямованості конструкції солідарного покладення обов'язку на поручителя і основного боржника сприяє погляду на кваліфікацію його як цивільно-правової відповідальності. Ускладнює вирішення і так дискусійної проблеми, відсутність в законодавчих актах, в силу традиції, що склалась у вітчизняному цивільному праві, легального визначення поняття цивільно-правової відповідальності. Тому питання коректності тлумачення обов'язку основного боржника і поручителя перед кредитором відповідальністю залишається відкритим і відповідь на нього намагатимемось дати за результатами проведеного дослідження.

Згідно ч. 1 ст. 554 ЦК України «у разі порушення боржником зобов'язання, забезпеченого порукою, боржник і поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено додаткову (субсидіарну) відповідальність поручителя». Буквальне тлумачення змісту цієї статті дає підстави припускати, що поручитель несе саме відповідальність перед кредитором. Однак безпосереднє вирішення питання кваліфікації обов'язку поручителя відповідальністю потрібно все ж відкласти. Натомість спершу зосередимось на іншому аспекті означеної проблеми, що розглядається в межах даної публікації, а саме питання наявності множинності осіб при солідарному характері відповідальності поручителя і боржника. При цьому знову стикаємось зі складнощами, адже доктрина цивільного права не виробила єдиних критеріїв розуміння сутності зобов'язань з множинністю осіб. На наш погляд, відповідь на питання щодо наявності множинності осіб при солідарній відповідальності поручителя і боржника все ж має бути негативною. І справа тут не в тому, що множинність суб'єктів виникає не спочатку існування зобов'язань між учасниками, адже як наголошує В. М. Слома: «зобов'язання з множинністю суб'єктів можуть виникати або на стадії виникнення зобов'язання, або згодом до моменту виконання зобов'язання» [1, с. 116], а насамперед, в тому, що у випадку з порукою немає як такого спільного зобов'язання з множинністю осіб. Так, згідно ч. 1 ст. 553 ЦК України договір укладається між поручителем і кредитором боржника. Тобто в даному разі мають місце два різних зобов'язання, які виникають з різних юридичних фактів: 1) основне зобов'язання, що виникає з договору між кредитором і боржником; 2) забезпечувальне і акцесорне зобов'язання поруки виникає між кредитором і поручителем на основі укладеного між ними договору поруки. Факт порушення зобов'язання основним боржником обумовлює право на звернення кредитора до поручителя з вимогою про відповідальність за порушене зобов'язання. Тому, незважаючи на те, що закон прямо вказує на солідарну відповідальність боржника і поручителя (впливає з ч. 1 ст. 554 ЦК України), нам видається, що їх зобов'язання насправді не об'єднуються, і не стають єдиним зобов'язанням з множинністю осіб. Тому необхідно зробити висновок про те, що в даному випадку має місце використання юридичної конструкції, побудованої на основі правил про

солідарну відповідальність, але відмінної від інших випадків множинності осіб, що виникають в силу загального права або юридичного факту, що, на нашу думку, продиктоване зручністю та спрямованістю на захист прав кредитора.

Повертаючись до питання про можливість кваліфікувати обов'язок поручителя та боржника, що впливає з ч. 1 ст. 554 ЦК України, як відповідальність, зауважимо, що якщо суворо слідувати догматичному підходу, відповідальність – це такі заходи впливу на майнову сферу порушника, що становлять додатковий або новий щодо невиконаного обов'язку обов'язок боржника-правопорушника за рахунок власного майна відновити порушений внаслідок невиконання чи неналежного виконання зобов'язання майновий стан кредитора (потерпілого) або компенсувати немайнові (моральні) втрати останнього [2, с. 23], – можна прийти до хибного висновку, що до поручителя можуть пред'являтися вимоги, тільки пов'язані з порушенням прав кредитора: про сплату відсотків, відшкодування збитків кредитора, обумовлених невиконанням або неналежним виконанням зобов'язання боржником, натомість вимога про виконання основного обов'язку, яка прямо впливає з ч. 2 ст. 554 ЦК України, заявлено бути не може, що очевидно суперечить закону, доктрині і судовій практиці, та й самій забезпечувальній суті поруки. При цього загостримо увагу на диспозитивному характері цього правила, що дозволяє поручителю обрати можливий обсяг своєї «відповідальності» (йде в розріз класичних канонів цивільно-правової відповідальності), а коректніше кажучи обов'язку. Додамо також, що сутнісною рисою цивільно-правової відповідальності є наявність вини порушника як обов'язкової умови (з можливістю відповідальності без вини у виняткових випадках), яка презюмується [3; 4, с. 359–370; 5, с. 161], в той час як для пред'явлення вимоги кредитором до поручителя вина останнього не вимагається. Таким чином, правила ст. 554 ЦК України, самостійний характер зобов'язання поручителя, проведений аналіз сутнісних рис цивільно-правової відповідальності на предмет їх прояву у відносинах поручителя, основного боржника і кредитора, не дають підстав розглядати виконання свого обов'язку поручителем як відповідальність.

Як підсумок, відзначимо відсутність множинності осіб у разі поруки. Натомість нам вбачається солідарний характер пред'явлення вимог, який впливає з прийняття поручителем на себе обов'язку боржника (різновид інтерцесії). Сама ж іменована ЦК України «відповідальність» боржника і поручителя перед кредитором за своєю суттю є не відповідальністю, а законодавчим використанням юридичної конструкції, побудованої на основі правил про солідарну відповідальність, тобто має місце саме солідарний порядок звернення вимоги до поручителя та основного боржника.

Використані джерела:

1. Слома В. М. Зобов'язання з множинністю суб'єктів у цивільному праві України : дис. ... канд.юр.наук. 12.00.03. – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Тернопіль, 2020. 490 с.
2. Примак В. Д. Цивільно правова відповідальність юридичних осіб: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Київ, 2005. 209 с.
3. Проблеми правової відповідальності : монографія / за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Х. : Право, 2014. 348 с.
4. Цивільне право: підручник: у 2 т. / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків: Право, 2014. Т. 1. 656 с.
5. Цивільний і Господарський кодекси: 2004–2014 рр. : монографія / за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Право, 2014. 204 с.

Єрмоленко Володимир Михайлович,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національна академія правових наук України,
завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права
ім. академіка В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і
природокористування України

ПИТАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ПРИРОДИ САМОПЛАГІАТУ

Визначення самоплагіату надає єдиний законодавчий акт, яким є Закон України «Про освіту» [1], згідно якого самоплагіатом вважається оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів (абз. 2 ч. 4 ст. 42). Для порівняння, не зважаючи на іноземне походження, жоден нормативний акт зарубіжних країн не містить поняття «самоплагіат» [2, с. 76], що свідчить лише про те, що вітчизняний законодавець у черговий раз опинився поперед потяга. При цьому може йтися лише про науковий самоплагіат, бо освітянським його різновидом можна відверто знехтувати через його малоімовірність. Водночас законодавче закріплення цього терміну в негативному аспекті за умов нез'ясованості його природи є неприйнятним, бо дає підстави окремим дослідникам характеризувати його як незаконне явище [3, с. 133], що потребує відповідного з'ясування.

Розпочинаючи з назви, варто вказати на застосування абсолютно алогічного терміну, похідного від плагіату. У буквальному розумінні плагіат (лат. *plagiatus* – викрадення) – привласнення чужого авторства, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора [4, с. 738]. Аналогічне за змістом визначення міститься і у абз. 1 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту». Тобто у основі плагіату лежать дії щодо викрадення, привласнення чужих інтелектуальних здобутків. Приставка «само» до поняття «плагіат» свідчить не про що інше, як про самовикрадення, привласнення своїх творів, що є абсолютним нонсенсом з погляду будь-якої науки, включаючи юридичну. Жодний автор не може щось викрасти у самого себе і привласнити це, адже за аналогією до ч. 1 ст. 185 Кримінального кодексу України (далі – КК України) крадіжкою є таємне викрадення чогось чужого.

Не зовсім відповідним є також визнання законом самоплагіату обманом (абз. 6 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту»). Слід зазначити, що згідно ст. 230 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) обманом є заперечення наявності обставин, які можуть перешкодити вчиненню правочину, або замовчання їх існування, за що передбачено відповідальність у вигляді відшкодування збитків у подвійному розмірі та моральної шкоди. Тобто, обман у чинному цивільному законодавстві прямо пов'язується зі сферою укладення правочинів та нанесенням шкоди, до чого самоплагіат не має жодного відношення. Тому самоплагіат безпідставно визнавати обманом в юридичному розумінні, залишивши його в етичній царині.

Між тим, можна назвати випадки, коли держава сама стимулює науковців, до самоплагіату. Так, відповідно до п. 9 Вимог до оформлення дисертації [5] здобувачам наукового ступеню докторів філософії прямо приписується в розділах дисертації вичерпно і повно викладати зміст власних досліджень здобувача наукового ступеня, роблячи посилання на всі наукові праці здобувача, наведені в анотації. Так само встановлюються вимоги і до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук [6]. Це є нічим іншим, як надмірним дублюванням, що з погляду вищенаведених підходів є саме самоплагіатом.

Поняття самоплагіату, як і багато сучасних наукових понять, має іноземне походження і викладається у англійській транскрипції як «self-plagiarism». Водночас у закордонних виданнях наголошується саме на етичних аспектах самоплагіату, зокрема у одних публікаціях наголошується на тому, що він може порушувати авторські права

Ватрас В. А.	ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКОМУ ТОВАРИСТВІ	126
Гаврік Р. О.	АНУЛЮВАННЯ ТА ЗМІНА АКТОВОГО ЗАПИСУ ОРГАНОМ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	128
Гринько С. Д., Левицький М. О.	ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ПРАВА НА САМОЗАХИСТ	130
Грицишина Л. В.,	КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА КРАЇН МУСУЛЬМАНСЬКОГО ПРАВА	133
Гудима- Підвербецька М. М.	ПРАВОВА ПРИРОДА ПЕРЕДБАЧЕНОЇ СТ. 554 ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ «СОЛІДАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСНОВНОГО БОРЖНИКА І ПОРУЧИТЕЛЯ»	135
Єрмоленко В. М.	ПИТАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ПРИРОДИ САМОПЛАГІАТУ	137
Заїка Ю.О.	ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ НАБУТТЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЧУЖОГО МАЙНА, В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	139
Зелінський А. М.	ДО ПИТАННЯ ПРО ДОГОВІР РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ	141
Кулініч О. О.	ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ГРАМОТНОСТІ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПРИЧИНИ, ПОТРЕБИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	143
Некіт К. Г.	ОСОБЛИВОСТІ ПРИМУСОВОГО ВІДЧУЖЕННЯ ПРИВАТНОГО МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	145
Никифорак В. М.	УДАВАНИЙ ПРАВочИН: НАСЛІДОК НЕДОБРОСОВІСНОСТІ ЧИ НЕСВІДОМОСТІ	148
Павлова А. С.	ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІНСТИТУТУ ПОДІЛУ МАЙНА ПОДРУЖЖЯ У СІМЕЙНОМУ ПРАВІ	149
Палінчак А. О.	ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	151
Парфентьев А.В.	ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ПОДРУЖЖЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ ДЕРЖАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	153
Погребняк М. В.	ОБОВ'ЯЗОК НАБУВАЧА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДЧУЖУВАЧА АБО ТРЕТЬОЇ ОСОБИ ЖИТЛОМ	155

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Збірник тез

**Міжнародної науково-практичної конференції
«ДВАДЦЯТЬ ПЕРШІ ОСІННІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ»**

*присвяченої 30-річчю Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова*

Відповідальний редактор – Шевчук І. В.

Підписано до друку 30.09.2022 р. Формат 60×84 1/16.

Наклад 100 прим. Зам. № 72.

Видано у Хмельницькому університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова.

29013, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, буд. 8

Тел.: (382) 71-75-91, (382) 71-80-80

Ел. адреса: наука@univer.km.ua

Свідоцтво Державного комітету інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України про внесення
суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 6982 від 19.11.19 р